

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผล

การวิจัยเรื่อง“วิเคราะห์หลักฮวงจุ้ยกับหลักปฏิรูปเทสวาสในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา”มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (๑) เพื่อศึกษาหลักฮวงจุ้ย (๒) เพื่อศึกษาหลักปฏิรูปเทสวาส และ (๓) เพื่อวิเคราะห์หลักฮวงจุ้ยกับปฏิรูปเทสวาส ทั้งนี้เป็นการมุ่งศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และแนวความคิดในทางที่ถูกต้องของศาสตร์ฮวงจุ้ย โดยจะสะท้อนออกมาตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนาดังนั้น สามารถสรุปประมวลผลการวิจัยได้ดังนี้

๕.๑.๑ ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อหนึ่งที่ว่า เพื่อศึกษาหลักฮวงจุ้ยพบว่าหลักฮวงจุ้ยนั้น มี ๒ แบบคือ แบบที่ ๑ หมายถึง ความหมายตามรูปคำศัพท์ของฮวงจุ้ย คำว่า “ฮวง” เป็นภาษาแต้จิ๋ว ภาษาจีนกลางออกเสียงว่า “เฟิง” แปลว่า ลม ส่วน “จุ้ย” เป็นภาษาแต้จิ๋ว ภาษาจีนกลางออกเสียงว่า “ส่วย” แปลว่า น้ำ เมื่อรวมคำเป็น “ฮวงจุ้ย” ก็จะแปลตามศัพท์ว่า ลมน้ำ แบบที่ ๒ หมายถึง ศาสตร์แห่งการพยากรณ์ของชาวจีนที่เกี่ยวกับการเลือกสถานที่ ที่เหมาะสมกับของคนเป็น และคนตาย โดยยึดหลักความสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งสามารถส่งผลต่อชีวิตของมนุษย์ได้ และหลักวิชาที่ว่าด้วยเรื่องของ ลมและน้ำ เนื่องจากฮวงจุ้ยเป็นศาสตร์ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์และผสมกลมกลืนกันระหว่าง ลม และ น้ำ ที่เป็นสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติซึ่งเน้นหลักของความสมดุลเป็นจุดกึ่งกลาง เช่น สภาพภูมิอากาศที่หนาวเย็นเกินไปก็ไม่ดี ร้อนเกินไปก็ไม่ดี ควรจะเป็นอากาศที่มีความสมดุล คือไม่ร้อนไม่หนาวจนเกินไป นั่นก็หมายถึงมีอากาศที่อบอุ่นและเย็นสบายที่สอดคล้องประสมประสานกันได้อย่างลงตัว ในทางพุทธศาสนานั้น หมายถึงทางสายกลาง ซึ่งถึงเกินไปก็ไม่ดี หย่อนเกินไปก็ไม่ดี ฉะนั้นความสมดุลจะส่งผลให้เกิดความสอดคล้องต้องกัน ความสงบสุข และความรุ่งเรืองในทุกๆ ทาง

ประวัติความเป็นมาจุดกำเนิดเดิมประการหนึ่งของฮวงจุ้ยคือการพยากรณ์ ชาวจีนโบราณใช้นิมิตต่าง ๆ ในการดูฤกษ์ยามการรักษาความเจ็บไข้ การเพาะปลูกและล่าสัตว์ รวมทั้งในเรื่องสงคราม รูปแบบการพยากรณ์อย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลเหนือฮวงจุ้ย คือโหราศาสตร์แต่ฮวงจุ้ยได้รับอิทธิพลจากคัมภีร์อี้จิง หรือคัมภีร์แห่งการเปลี่ยนแปลง อี้จิงเกิดจากการทำนายโดยโยนกระดองเต่าหรือกระดูกห่านของวัว เข้าไปในกองไฟเพื่อให้เกิดเป็นรอยแตกบ่งว่า “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” ตรงนี้ได้กลายเป็นรากฐานกำเนิดความคิด และการปฏิบัติของคนจีนในทางปรัชญาของคัมภีร์อี้จิง คือทุกสิ่งทุกอย่างเปลี่ยนแปลงเป็นวัฏจักรอยู่เสมอ เป็นนิรันดร์ตามกระแสของธรรมชาติ สัญลักษณ์อี้จิงก่อให้เกิดอำนาจและพลังจักรวาล ฮวงจุ้ยจะต้องสัมพันธ์กับดวงชะตาของบุคคลนั้น ให้มีความสัมพันธ์กับหลักของพลังฟ้า และพลังดิน หรือพลังชี่หยุมิ ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลประสบความสำเร็จหรือไม่ประสบความสำเร็จในทิศทางที่แตกต่างกัน และเนื่องจากมนุษย์ทุกคนต้องการความสำเร็จในชีวิต จึงพยายามเสาะแสวงหาชี่หยุมิ ที่มีความเหมาะสมกับดวงชะตาของตนปรับทิศทางที่อยู่อาศัยตามหลักฮวงจุ้ยมุ่งเน้นให้ความสำคัญระหว่างมนุษย์หรือผู้อยู่อาศัยภายในบ้านหรืออาคาร ว่าต้องมีความสอดคล้องสมดุล จึงจะนำความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ ผู้ที่อยู่อาศัยภายในอาคารบ้านเรือนหลังนั้นได้คิด จะทำการค้า

ขาย จะต้องการหันทิศทางอาคารร้านค้านั้น มีความสัมพันธ์กับความเชื่อที่เกี่ยวกับฮวงจุ้ยในเชิงการค้า นอกจากต้องหันทิศอาคารให้สัมพันธ์กับปัจจัยในด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพแล้ว หลักฮวงจุ้ยยังมีการหันทิศของประตูใหญ่อาคารร้านค้า ให้สัมพันธ์กับราศีของเจ้าของกิจการและชนิดของกิจการ ประตูสำคัญที่สุดของอาคาร ร้านค้ามี ๓ ประตู ได้แก่ ประตูรั้ว ประตูหน้า และประตูหลัง แต่ชาวจีนให้ความสำคัญกับประตูหน้ามากกว่าเพราะเชื่อว่า เปรียบเสมือนปากของมนุษย์ ถ้ามีพลังที่ดีเข้าสู่ ร้านค้าทางประตูหน้ากิจการก็จะรุ่งเรือง แต่ถ้ามีพลังชั่วร้าย เช่น ความตายและความ ไม่สมดุลเข้าไป จะทำให้กิจการตกต่ำเสียหายขึ้นแสดฮวงจุ้ยกำหนดชนิดของการทำธุรกิจ ที่สัมพันธ์กับประตูทางเข้าเพื่อแสดงทิศทางของประตูหน้าร้านค้าที่ก่อให้เกิดผลดี เช่น บริษัทกฎหมาย บริษัทชิปปิ้ง ศูนย์การแพทย์ บริษัทส่งเข้าส่งออกประตูหน้าควรอยู่ทิศเหนือหรือทิศตะวันออก บริษัทบัญชีการเงิน ธนาคาร บริษัทสถาปัตยกรรมประตูหน้าควรอยู่ทิศตะวันตกเฉียงเหนือหรือทิศตะวันออกเฉียงใต้ บริษัทจัดหาประตูหน้าควรอยู่ทิศเหนือหรือทิศตะวันออกเฉียงใต้ เป็นต้น ศาสตร์ฮวงจุ้ยที่เกี่ยวกับการทำธุรกิจการค้าดังกล่าวข้างต้น เป็นหลักฮวงจุ้ย ที่ใช้ตกแต่งลักษณะภายนอกของอาคารร้านค้าให้มีอิทธิพลต่อการค้า แต่ยังมีได้กล่าวถึง การตกแต่งโครงสร้างภายในของอาคารร้านค้าตามหลักฮวงจุ้ย ดังนั้นในหัวข้อต่อไป จะกล่าวถึงการตกแต่งและการวางตำแหน่งโครงสร้างภายใน ที่ส่งผลต่อกิจการการค้าการปรับทิศทางร้านค้า ฮวงจุ้ยไม่เพียงแต่ช่วยแก้ไขและส่งเสริมให้ธุรกิจร้านค้าของคุณให้ก้าวหน้าเจริญรุ่งเรืองด้วยการปรับแต่ง และแก้ไขบริษัทห้างร้าน หรือร้านค้าให้ตรงตามหลักฮวงจุ้ย จะช่วยให้ธุรกิจของคุณดำเนินไปอย่างราบรื่น ไม่ค่อยมีอุปสรรคหนักๆ พบช่องทางหรือโอกาสดีๆ อยู่เสมอสามารถรับทรัพย์ที่หลั่งไหลเข้ามาได้อย่างไม่ขาดสาย

ฮวงจุ้ยที่ดั้นนั้นแท้จริงแล้ว เริ่มต้นตั้งแต่การเลือกทำเลตามที่ต่างๆ ให้ดีก่อน โดยเฉพาะหากเลือกที่ดินเหมาะสมกับดวงชะตา และมีการออกแบบสิ่งปลูกสร้างให้ถูกต้องตามหลัก ฮวงจุ้ยที่สอดคล้องกับหลักสถาปัตยกรรมวิศวกรรมนั้นก็จะจะเป็นสิ่งที่สร้างความเจริญรุ่งเรืองอย่างสูงสุดไม่ว่าสิ่งปลูกสร้างนั้นจะเป็นบ้าน สำนักงาน โรงงาน อาคารทุกประเภทก็ตามซึ่งหากเราเลือกที่ดิน ที่มีชัยภูมิหรือ ฮวงจุ้ย ที่ดีแล้วนั้นย่อมส่งผลที่ดีสำหรับการออกแบบสิ่งปลูกสร้างต่างๆ มี ฮวงจุ้ยดีตามมาด้วยเช่นกัน เพราะทำเลที่ดินนั้นง่ายต่อการออกแบบ ให้ฮวงจุ้ยดีและสอดคล้องกับหลักสถาปัตยกรรมด้วย เรียกได้ว่าที่ดินเป็นหลักของจุดเริ่มต้น ที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง ในการจัดฮวงจุ้ยเพราะหากเริ่มต้นจากสิ่งที่ถูกต้องตั้งแต่ต้นแล้วนั้น ก็เหมือนเป็นการขึ้นขั้นบันไดตอนการออกแบบรวมถึงสิ่งปลูกสร้างอาคารไปในทางที่ถูกต้องด้วย นักปราชญ์จีนโบราณในอดีต ได้ค้นพบดวงดาว ๙ ดวง ที่อยู่บนท้องฟ้า ต่างวิเคราะห์คำนวณว่าดาวทั้ง ๙ ดวง มีตำแหน่งอยู่ในทิศทางใดบ้าง ซึ่งตำแหน่งของดวงดาวท้องฟ้าส่งผลให้เกิดพลังทิศทางบนโลก ซึ่งพลังทิศทาง ๓๖๐ องศา นั้น เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัวเรา องศาไหนไม่มีโชคลาภ ต้องอาศัยผลของการคำนวณจากหลักของดาว ๙ ยุค เป็นต้น

ชาวจีนโบราณได้นำอุปกรณ์การดู ฮวงจุ้ย มาใช้เป็นเครื่องมือในการดู ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งของซินแส ที่ต้องใช้อุปกรณ์มาเป็นหลักในการดู โดยใช้ให้เห็นถึงลักษณะของการเปลี่ยนแปลงการเกิดดับ โดยนำธาตุในจักรวาลมาเป็นตัวแสดง การเกิด การพิฆาต การบั่นทอน และการถ่ายเทของธาตุในจักรวาล ไม่เชื่ออย่างมกมาย เน้นความเชื่อถืออย่างมีเหตุผล ทั้งนี้ตามระบบวิชาของสำนักที่เรียนมา โดยเฉพาะธาตุทั้ง ๕ พบอยู่ในทุกสิ่งทุกอย่างตั้งแต่ทิศทางทำเลที่ตั้งวัตถุ อารมณ์ และอวัยวะทั้งภายในและภายนอกร่างกายล้วนจัดอยู่ในธาตุใดธาตุหนึ่งใน๕ธาตุซึ่งจะมีธาตุประจำทิศทั้ง ๘ ทิศที่

มีอิทธิพลต่อสภาพแวดล้อมที่พักอาศัยธาตุทั้ง ๕ แขน ด้วยรูปทรง สี และสัญลักษณ์ที่เข้ากับลักษณะของบ้านเป็นการเพิ่มความกลมกลืน ทำให้เกิดความสมดุลของหยินและหยางในธรรมชาติ เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบตกแต่งภายในบ้านพักอาศัยให้ถูกต้อง ตามหลักฮวงจุ้ย

สรุปได้ว่า การผสมผสานระหว่างคนจีนกับคนไทยนั้นทำให้เกิดการกลมกลืนด้านความเชื่อของคนทั้งสองชาติ ซึ่งต่างก็มีความเชื่อพื้นฐานที่คล้ายกัน คือความเชื่อในศาสนาพุทธ ความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจเหนือธรรมชาติ ที่สามารถให้คุณและให้โทษแก่ชีวิตมนุษย์ได้ และการที่ชาวไทยมีความผสมผสานและคุ้นเคยกับธรรมเนียมประเพณีของชาวจีนมากกว่าชนชาติอื่น ดังนั้นวัฒนธรรมความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ ของชาวจีนจึงมีอิทธิพลต่อความคิดการปฏิบัติ และพฤติกรรมของคนในสังคมไทยด้วย

๕.๑.๒ ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อสองที่ว่า เพื่อศึกษาหลักปฏิรูปเทสวาสพบว่า หลักปฏิรูปเทสวาสในพระพุทธศาสนาได้แบ่งออกได้ ๒ นัยคือ ๑. นัยทางบุคลาธิฐาน หมายถึง ถิ่นที่สมควรที่จะดำรงชีวิตอยู่ สามารถสร้างความเจริญของชีวิตได้โดยง่าย โดยมีความสมบูรณ์ในเรื่องของบุคคล คือมีคนดี มีผู้รู้ มีผู้มีความสามารถ มีบัณฑิตนักปราชญ์ มีความสมบูรณ์ในเรื่องสภาพทางภูมิศาสตร์ ประกอบกับมีสิ่งแวดล้อมที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพกายและใจ ๒. นัยทางธรรมาธิฐาน หมายถึง ถิ่นที่เหมาะสม สำหรับผู้ต้องการประพฤติปฏิบัติธรรมโดยมีผู้รู้ ผู้ทรงคุณธรรมอยู่มาก สถานที่แห่งนั้นเป็นเครื่องเกื้อหนุนให้บุคคลที่มีความต้องการ ที่จะบรรลุผลนิพพาน สามารถแสวงหาความเจริญในธรรม ได้โดยง่ายและสามารถพัฒนาตนเอง ให้ไปสู่ความหลุดพ้นได้ด้วยการอยู่ประเทศที่สมควร ตามหลักพระพุทธศาสนาแล้ว แบ่งออก ๓ อย่าง ได้แก่ (๑) ถิ่นที่บริษัท ๔ คือภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา สัญจรไปมา (๒) สถานที่ตรัสรู้ สถานที่ทรงแสดงปฐมเทศนา สถานที่แสดงยมกปาฏิหาริย์ สถานที่เสด็จลงจากเทวโลก และสถานที่พระองค์ประทับอยู่ (๓) มัชฌิมประเทศซึ่งเป็นที่อยู่ประทับแห่งพระพุทธเจ้าพระปัจเจกพุทธเจ้าพระมหาสาวกพุทธอุปัฏฐาก พระพุทธมารดา พระพุทธบิดา และพระเจ้าจักรพรรดิ การอยู่ในถิ่นที่เหมาะสมยังปรากฏอยู่อย่างชัดเจน ในจกกสูตรว่าด้วยจักร ๔ ประการ และในมงคลสูตรว่าด้วยมงคล ๓๘ ประการ ธรรมที่เปรียบด้วยล้อรถซึ่งจะนำไปสู่ความเจริญ หรือให้ถึงจุดหมายคือในชีวิตประจำวัน เรามีโอกาสที่จะให้ทานและรักษาศีลสำหรับภาวนากรรมทั้ง สมถภาวนาวิปัสสนาภาวนาการศึกษา และการแสดงธรรม ไม่ใช่แต่พระภิกษุเท่านั้น แม้คฤหัสถ์ก็ศึกษาและแสดงธรรมได้ เช่นเดียวกันมี ๔ ประการคือ

๑) ปฏิรูปเทสวาสะ หมายถึง การอยู่ในถิ่นที่ดี

๒) สัมปยุตตสัมมาปฏิบัติ หมายถึง การสมาคมกับสัตบุรุษ

๓) อุตตสัมมาปฏิบัติ หมายถึง การตั้งตนไว้ชอบ

๔) ปุพเพกตปุญญตา หมายถึง ความเป็นผู้ได้ทำความดีไว้ก่อนแล้ว

จะเห็นได้ว่าจักร ๔ เป็นเหตุและผลเนื่องกันอย่างไรการรู้จักเลือกถิ่นที่อยู่อันเหมาะสมแก่การประกอบหน้าที่การงานการรู้จักคบคนดี มีความประพฤติดี มีความรู้ดีการรู้จักปรับปรุงตนให้ดีขึ้น สิ่งที่ยกมงคลสูตรทำให้มีโชคดีตามหลักพระพุทธศาสนา หมายถึง ธรรมที่นำมาซึ่งความสุขความเจริญมี ๓๘ ประการ หรือเรียกเต็มว่าอุดมมงคล(มงคลอันสูงสุด) สรุปในพระสูตรต้นตูปีกนี้ ปฏิรูปเทสมีทั้งสถานที่บุคคลนามธรรม ก็เป็นความสัปปายะในมงคล ๓๘ ประการ นั้นมีประโยชน์มากถ้านำไปปฏิบัติจะเป็นมงคลแก่ผู้ปฏิบัติตามแท้จริง

ในคัมภีร์อรรถกถามีการแสดงความหมายของปฏิรูปเทส หมายถึง บริษัท ๔ ย่อมเที่ยวไป บุญกิริยาวัตรภูมิทานเป็นต้นย่อมเป็นไปตามคำสอนของพระศาสดามิ่ง ๔ ย่อมรุ่งเรืองในประเทศใด ประเทศนั้นชื่อว่าประเทศอันสมควรการอาศัยอยู่ในประเทศอันสมควรนั้นพระ ผู้มีพระภาคตรัสว่าเป็นมงคลเพราะเป็นปัจจัยแห่งการทำบุญของสัตว์ทั้งหลาย ยังมีหลักปฏิรูปเทส คือถิ่นที่เหมาะสมสามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ อย่าง ได้แก่ปฏิรูปเทสสำหรับผู้มุ่งโลกียธรรม หมายถึง ผู้ครองเรือนชาวบ้านทั่วไปที่นับถือพระพุทธศาสนาผู้มุ่งหวังว่าจะทำอะไรให้ชีวิตมีความสุขในโลกนี้ โดยอาศัยถิ่นที่เหมาะสมเป็นเครื่องช่วยสร้างความเจริญให้แก่ชีวิตในการแสวงหาความรู้ทั้งในด้านวิชาความรู้และด้านความสามารถในการประกอบอาชีพ และนัยทางโลกุตรธรรมนั้นหมายถึงบุคคลผู้มุ่งหวังที่จะสร้างความเจริญความเป็นมงคลของตนด้วยการใช้ประโยชน์จากการที่ได้อยู่ในปฏิรูปเทส แสวงหาหนทางและวิธีการที่จะสามารถพัฒนาตนให้บรรลุสู่ความหลุดพ้น เพื่อให้แจ้งซึ่งพระนิพพานเมื่อได้ทราบถึงความหมายความสำคัญ และลักษณะของปฏิรูปเทส แล้วสิ่งที่ควรศึกษาต่อไปก็คือหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับปฏิรูปเทส โดยเมื่อกล่าวถึงเรื่องการพัฒนาปฏิรูปเทสแล้ว ในด้านร่างกายและจิตใจซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนสังคม และเป็นการพัฒนาที่ทำให้เกิดผลของการพัฒนาอย่างแท้จริง โดยการให้ความสำคัญกับความสุขทางจิตใจ อันเกิดจากความมีอิสรภาพที่พึ่งตนเองได้และความเข้มแข็งของบุคคล และสังคมซึ่งเป็นเครื่องชี้ให้เห็นระดับการพัฒนาประการหนึ่ง หลักธรรมในพุทธศาสนาที่เป็นหลักการพัฒนาปฏิรูปเทส ที่เป็นเครื่องพัฒนานำชีวิตไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ดุจลือนารถไปสู่ที่หมายคือจักร ๔ ธรรม ๔ ข้อนี้คือ ธรรมมีอุปการะมากเป็นเครื่องช่วยให้สามารถสร้างสมความดีอื่น ๆ ทุกอย่างและช่วยให้ประสบความเจริญก้าวหน้าในชีวิตต่อไป

๕.๑.๓ ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อสามที่ว่า เพื่อวิเคราะห์หลักฮวงจุ้ยกับปฏิรูปเทสवास พบว่าเปรียบเทียบความเหมือน และความแตกต่างของหลักฮวงจุ้ยกับหลักปฏิรูปเทสवास คือความหมายของฮวงจุ้ยกับปฏิรูปเทสवास ฮวงจุ้ยจะเน้นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม เช่น ที่อยู่อาศัย บ้าน ต้นไม้ ภูเขา อากาศ เนินเขา เพื่อเสริมบารมีในดวงชะตาให้กับผู้อยู่อาศัย ส่วนปฏิรูปเทสवास จะเน้นเกี่ยวกับสภาพทางกายและจิตใจ ถ้าจิตใจมั่นคงตั้งมั่นอยู่ในความดี เมื่อไปอยู่ในสถานที่ไหนก็จะมีความสุข รื่นรมย์ หลักการของฮวงจุ้ย คืออาศัยหลักวิชาทางไสยศาสตร์ อาทิเช่น การทำนาย การคำนวณ ดิน น้ำ ลม อากาศ สถานที่ต่างๆ ให้ถูกชะตาให้กับผู้อยู่อาศัย ส่วนหลักการของปฏิรูปเทสवास จะอาศัยหลักการพิจารณาที่ลึกซึ้งกว่า กล่าวคือ ถิ่นที่เหมาะสมภายนอก หมายถึงเอาถิ่นที่มวลชนตั้งภูมิลำเนาเป็นที่อยู่อาศัย เมื่อผู้อยู่ในถิ่นนั้นไม่นั่งนอนใจ เร่งรัดพัฒนาชีวิตให้มีหลักฐานมั่นคง สมบูรณ์ด้วยทรัพย์สินและคุณความดี วิธีการดูฮวงจุ้ยกับปฏิรูปเทสवास คือ มีความเหมือนกัน จะเน้นความสบายกายสบายใจ ทำเลที่อยู่อาศัย มีความอุดมสมบูรณ์ทางการค้าขาย ขายแล้วได้กำไร ผู้คนสัญจรไปมา เหมาะสำหรับการทำธุรกิจต่างๆ

วิเคราะห์ความเชื่อ และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องฮวงจุ้ยกับปฏิรูปเทสवासในสังคมไทย พบว่า ความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยในสังคมไทย ส่วนใหญ่จะเชื่อเรื่องการหาทำเลค้าขาย สิ่งแวดล้อม ภายในตัวของทำเล เช่น ต้นไม้ ดิน ลม ผู้คนสัญจรไปมา สำหรับการค้าขายในพื้นที่ของทำเลนั้น ตัวของบ้านต้องเสริมสิ่งที่เป็นมงคล อาจจะเป็นต้นไม้มงคล ความสำคัญของฮวงจุ้ยในสังคมไทยนั้น จะให้ความสำคัญกับธาตุ ๕ ธาตุ คือ ธาตุน้ำ ธาตุไม้ ธาตุไฟ ธาตุดิน และธาตุทอง เป็นการปรับสมดุลให้เข้ากับผู้อยู่อาศัย หรือเจ้าของบ้าน ดวงชะตาเสริมบารมีทำการค้าขายให้เจริญ ให้มีความสุขภายใน

ครอบครัวการดูดวงจ้ยในสังคมไทยนั้น จะต้องดูพื้นที่สำหรับทำธุรกิจ ดวงชะตาทำการค้าขาย ตัวบ้านที่จะต่อเติมแล้วมีความสุข ความเจริญทั้งหน้าที่การงาน สิ่งแวดล้อมภายในบ้าน นอกบ้าน วัดมณฑลสำหรับเจ้าของบ้าน ช่วยเสริมบารมีให้ผู้อยู่อาศัยมีดวงชะตาราศี มงคลกับชีวิตให้เจริญความเชื่อเรื่องปฏิรูปเทสวาส คือ การอยู่ในถิ่นที่เหมาะสมในสังคมไทยนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นเป็นบุญเก่า ที่เคยสร้างมาเหมือนกับบางคนเกิดมา มีครบทุกอย่างได้เจอแต่สิ่งที่ดี แต่บางคนเกิดมาก็เจอแต่สิ่งที่ไม่ดี เป็นบุญวาสนา แต่สามารถสร้างการอยู่ในถิ่นตัวเองได้ ด้วยฝึกจิตตัวเองให้อยู่ในศีลในธรรม ปฏิบัติ ประพฤติดี ไม่เบียดเบียนคนอื่น ก็เป็นมงคลกับตัวเองแล้วความสำคัญของปฏิรูปเทสวาส คือ การอยู่ในถิ่นที่เหมาะสมในสังคมไทยนั้น ต้องมีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีวัดไว้สำหรับทำบุญตักบาตร ไว้สำหรับอุทิศบุญกุศลให้กับผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ได้คบแต่เพื่อนบ้านที่ดี มีโรงเรียนที่มีคุณภาพ มีโรงพยาบาลไว้สำหรับมีเหตุจำเป็น มีสถานีตำรวจเพื่อที่จะทำชีวิตมีความสุขในสิ่งแวดล้อมนั้น หลักการปฏิบัติของสังคมไทยการอยู่ในถิ่นที่เหมาะสม จะต้องยึดถือหลักหลายประการที่ทำให้ประสบแต่ความเจริญ ทั้งหน้าที่การงาน การเงิน ทำให้ประสบแต่ความสำเร็จ ได้คบแต่บัณฑิต ได้สนทนารธรรมกับผู้มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ต้องยึดหลักคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา เป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจของสังคมไทย

สรุปได้ว่า ความเชื่อเรื่องดวงจ้ยในสังคมไทย พบว่าข้อดีของดวงจ้ยเป็นการเสริมความเชื่อให้มีความขยันหมั่นเพียรทำสิ่งที่ดีให้กับครอบครัวและตัวเอง ข้อเสียต้องลงทุนในการเสียค่าใช้จ่ายในการซื้ออุปกรณ์ในการเสริมดวงชะตา ข้อเสนอแนะควรจะเชื่อสิ่งที่เป็นความดี ความชั่ว ทำสิ่งใด ย่อมได้สิ่งที่ทำมาความสำคัญของดวงจ้ยในสังคมไทยนั้น ข้อดีเป็นการเสริมดวงชะตาให้กับตัวเองทำให้ตัวเองมีความมั่นใจขึ้นคิดทำแต่สิ่งที่ดีให้กับกับตัวเอง ครอบครัว กับคนรอบข้างด้วย ข้อเสียบางอย่างเป็นความมกมายในสิ่งที่ไม่เป็นของมงคล หลงเชื่อในสิ่งที่ไม่ดีกับตัวเองและครอบครัว ข้อเสนอแนะควรยึดหลักคำสั่งสอนเป็นแก่นสารทางพระพุทธศาสนา ยึดหลักสิ่งที่เป็นมงคลกับตัวเองและครอบครัวที่ไม่ทำให้อันอื่นเดือดร้อน การดูดวงจ้ยในสังคมไทยนั้น ข้อดีเป็นการหาทำเลเพื่อทำธุรกิจ หาสิ่งที่เป็นมงคลให้กับตัวเองและครอบครัว ส่วนข้อเสียนั้นจะต้องใช้ทุนมากในการหาสิ่งเหล่านั้นเพื่อเพิ่มสิ่งที่ขาดไปให้กับตัวเอง ข้อเสนอแนะควรดูทรัพย์สินสมบัติที่ตัวมี เสริมดวงชะตาเท่าที่ตัวเองจะทำได้ อย่าทำเกินตัวจนทำให้ตัวเองและครอบครัวเดือดร้อนความเชื่อเรื่องปฏิรูปเทสวาสนั้น ข้อดีเป็นการแสวงหาที่มีสถานที่ดีนั้นหายาก แต่ถ้าหาเจอแล้วนั้น เป็นการเสริมดวงชะตาตัวเองเป็นอย่างมาก ข้อเสียการหาที่อยู่ที่ดีนั้นหายาก ส่วนใหญ่จะต้องยึดหลักจิตใจของตัวเองมากกว่าที่จะแสดงหานามธรรม หรือภายนอก ข้อเสนอแนะควรเสริมสร้างการทำบุญ ทำกุศล แสวงหาบัณฑิต เพื่อที่จะได้เกิดในสถานที่ดีหรือทำจิตใจให้สงบทั้งภายในและภายนอกความสำคัญของปฏิรูปเทสวาสนั้น ข้อดีคือ ได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี พบแต่สิ่งที่เป็นมงคลกับตัวเองทั้งบุคคล และวัตถุต่างๆ ส่วนข้อเสียนั้น ไม่มีคำสั่งสอนที่เป็นต้นแบบที่ดี แสวงหาสถานที่นั้นยาก ข้อเสนอแนะควรทำสิ่งดีให้กับตัวเอง จะได้เกิดพบกับสิ่งที่ดีให้กับตัวเองหลักการปฏิบัติของสังคมไทยการอยู่ในถิ่นที่เหมาะสมนั้น ข้อดีทำให้สถานที่นั้นเจริญขึ้นทั้งภายในและภายนอก ทั้งเป็นกุศลผลบุญให้กับผู้ที่ได้พบเห็น ส่วนข้อเสียส่วนใหญ่จิตใจของมนุษย์มีจิตใจทำลายมากกว่าที่จะทำให้เจริญขึ้นในทางที่ดี ข้อเสนอแนะควรมีหลักปฏิบัติเป็นแบบแผนที่ดีเป็นข้อ ๆ ให้ยึดถือในการปฏิบัติ

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาในงานวิจัยนี้ จะทำให้เกิดประโยชน์แก่ผู้สนใจ ในการต่อยอดทางการศึกษา เพื่อวิเคราะห์หลักฮวงจุ้ยกับหลักปฏิจรูปเทสวาสะ ให้บรรลุวัตถุประสงค์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไปดังนี้คือ

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- ๑.ควรมีหน่วยงานของรัฐบาล และเอกชนได้ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องฮวงจุ้ย
- ๒.ทางคณะสงฆ์ควรมีการประชาสัมพันธ์ ในการเข้าใจหลักปฏิจรูปเทสวาสะหรือเพิ่มลงในการจัดพิมพ์เอกสาร ชี้แจง บริการเรื่องปฏิจรูปเทสวาสะในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา
- ๓.สถาบันการศึกษาควรสนับสนุนถ้ามีงานวิจัยด้านนี้เพิ่มขึ้น

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑. ความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยกับหลักพระพุทธศาสนา
๒. การปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิต ตามหลักฮวงจุ้ยและหลักพระพุทธศาสนา

๕.๒.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ศึกษาความสัมพันธ์ของหลักฮวงจุ้ยกับพระพุทธศาสนา
๒. การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการตั้งฮวงจุ้ยกับการแก้ปัญหาชีวิต
๓. ศึกษาเปรียบเทียบหลักฮวงจุ้ยกับศาสนาอื่นๆ
๔. ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ ในการให้คำปรึกษาด้านปฏิจรูปเทสวาสะ
๕. ศึกษาอิทธิพลของฮวงจุ้ย กับการสร้างวัดสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น